

Herregårdsmuseet i 2006

Af museumsdirektør Britta Andersen

Gammel Estrup, Jyllands Herregårdsmuseum kunne i 2006 byde velkommen til endnu en museumsinspektør, som fra første færd blev kastet ud i museets mangeartede virke indenfor forskning, formidling, indsamling, registrering og bevaring. Forøgelsen af den faglige kapacitet med 25% forblev dog ikke den eneste vækst, museet havde på mandskabs-siden det år. 2006 var året, hvor Herregårdsmuseet på én gang udvidede sin generelle arbejdsstyrke med 50 frivillige hjælpere – *Netværket* – som i årets løb ydede en værdifuld indsats ved museets mange aktiviteter.

Udstillinger

I april måned åbnede årets første udstilling – *Fra maskulint magtsymbol til feminint flirtemiddel* – om viftens kulturhistorie og det særlige viftesprog, som knytter sig til denne smukke genstand. Dr.phil. Kirsten

*I 2006 åbnede museet det nye udstillingsafsnit om herregårdens tyende. Tanken er, at rummene både skal fungere som udstillingsrum og bruges til levende formidling – som her i Folkestuen.
Foto: Claus Nauntofte.*

En smuk kinesisk fjervifte fra ca. 1830–50. Det er en embedsmandsvifte, hvor påfuglefjerne symboliserer skønhed og værdighed. Det var vigtigt at hele „påfugleøjet“ var synligt, hvorfor fjerene blev klippet sirligt til.

Lindberg har gennem en længere årrække interesseret sig for vifter. Interessen har udviklet sig dels til samlermani, hvor hun nu har flere hundrede, forskellige typer vifter på magasin, dels til en optrævelse af viftens kulturhistorie, som har resulteret i udgivelsen af en bog af samme navn som udstillingen. Leder af Kvindemuseet, Merete Ipsen, holdt åbningstalen. Talen tog udgangspunkt i, hvad mennesket gennem tiden har fundet feminint og maskulint – det er nemlig et fænomen, som har ændret sig markant over tid.

I forbindelse med genetableringen af „tyendeafdelingen“ på Gammel Estrup blev butikken „hjemløs“, og det var nødvendigt at flytte den til et lokale på den anden side af porten. Det viste sig at være sådan en succes, at der vist ikke er nogen, der ønsker sig det anderledes. Foto: David Slater, Gammel Estrup.

Vifter var ikke oprindeligt en feminin pyntegenstand. Alligevel forbinder de fleste mennesker i vore dage vifter med den kvindelige sfære.

Omdrejningspunktet for museets næste udstilling i 2006 – kjoler – kan imidlertid mere entydigt end vifter forbindes med det kvindelige univers. Fra herregården Demstrup, lidt nordøst for Randers Fjord, havde museet i 2005 modtaget 20 selskabskjoler. Kjolerne havde tilhørt herregårdens tidligere ejer, Rigmor Hansen, og en nærmere datering af de enkelte kjoler afslørede hurtigt, at kjolerne var af vidt forskellig alder og tidsmæssigt strakte sig over en hel generation; perioden 1930–1985. Dette lange tidsspand gav museet mulighed for at skildre gods-ejerlivet i forrige århundrede set gennem modens

optik og fra en kvindes perspektiv. Takket være støtte fra Skibsreder Carsten Brebøls Almennyttige Fond kunne museet opbygge en vellykket udstilling og vise et lille stykke Danmarkshistorie, som rigtig mange af museets besøgende kunne nikke genkendende til – lige fra efterkrigstidens modehit med kjoler i *New Look* over 50'ernes og 60'ernes Brigitte Bardot-kjoler med strutskjørt og tilhørende bolero til 70'ernes og 80'ernes mode med lange trompetformede ærmer og højt skårne bærestykker. I tilgift kom den personlige historie om en kvinde, der gennem en målrettet indsats og stor viljestyrke fik indrettet et stilfuldt hjem og en tryk ramme om sine børns opvækst på en herregård i midten af 1900-tallet.

Museumsinspektør Marie Aaberg Andersen fortæller om her-skab og tjenestefolk i Folkestuen. Foto: Claus Nauntofte.

Årets helt store satsning var imidlertid henlagt til begyndelsen af september, hvor museet kunne åbne et nyt permanent udstillingsafsnit; *Herregårdens tyende*. Basis for udstillingen var et forskningsprojekt om de ansatte i de østjyske herregårdes hovedbygninger. Under de indledende undersøgelser til dette projekt viste det sig, at de lokaler, der i første fjerdedel af 1900-tallet havde fungeret som *Folkestue* og *Pigekammer*, lå der, hvor man ved museets oprettelse i 1930 havde indrettet butik og servicefunktioner. Da det gennem lang tid har været en del af museets langtidsplanlægning dels at forske i herregårdens ansatte, dels at udvikle mere formidling om hovedbygningens ansatte, lå det lige for at flytte butik og lager for at gøre plads for et permanent udstillingsafsnit om herregårdens folkehold. Samtidig benyttede museet lejligheden til at opdatere herregårdskøkkenet og det tilstødende fadebur. Det stod hurtigt klart, at såvel *Folkestuen* som *Køkkenet* skulle være multifunktionelle rum, hvilket vil sige, at ud over at fungere som udstillingslokaler – interiører – skulle disse lokaler også indgå aktivt i den daglige formidling. *Folkestuen* blev således forsynet med nye borde, som kan holde til det daglige slid moderne brug vil forårsage. Borde og bænke er i øvrigt lavet efter skabelon fra møbler, der har stået i en folkestue på en herregård ved Vejle. Rummet kan således i dag fungere som et madpakkerum, hvor de besøgende kan spise deres medbragte mad eller nyde nybagte fristelser fra køkkenet. Sammen med køkkenet, der blev fornyet i 2005, giver det en mere helstøbt formidling af herregårdens tyende omkring

Ottilie Olesen blev i 1918 ansat på Gammel Estrup som husjomfru. Hendes daglige arbejdsplads var naturligvis herregårdskøkkenet i vestfløjens stueplan, hvorfor det var naturligt, at hun også fik sit værelse tæt på køkkenet. Her ridsede hun i 1921 sit navn med en flintesten i ruden. Foto: David Slater, Gammel Estrup.

Første Verdenskrig. Det var atter engang Skibsreder Carsten Brebøls Almennyttige Fond museet har kunnet takke for et betydeligt bidrag til at gennemføre dette vellykkede formidlingsprojekt. Endvidere ydede

I 1985 holdt Rigmor Hansens datter Kirsten, sølvbryllup. Det er bordet fra denne familiebegivenhed på Demstrup, som udstillingen Herregårdskjoler fra forrige århundrede genskabte i Kaminsalen. Foto: David Slater, Gammel Estrup.

også Kornerupfonden, Århus Amt og Oticon Fonden væsentlig, økonomisk støtte til udstillingen.

Endnu en sideeffekt af „tyendeprojektet“ blev flytning af butikken til lokalet på den modsatte side af portrummet. Til denne del havde museet måttet ty til

ekspertviden udefra; varehuset Salling havde storsindet stillet deres bedste mand, chefdesigner Jens Severin, til museets disposition. Jens Severin tog udgangspunkt i en analyse af, hvordan museet sælger sig selv fra den besøgende svinger ind på P-pladsen ved Randersvej

over det fælles billetsalg, vandrer tværs over gårdspladsen, og til de står i butikken. Det blev en interessant og lærerig øvelse for museet, og Jens Severins materiale har givet stof til eftertanke. I første omgang har museet koncentreret kræfterne om at indrette en god og vel-fungerende butik i det nye lokale, og resultatet af såvel det nye udstillingsafsnit som indretning af ny butik taler for sig selv: De besøgende benytter *Folkestuen* til at slå sig ned i med medbragt mad eller blot for at holde hvil, og butikken leverer en bedre omsætning til museet, så der kan skabes basis for at iværksætte både mere forskning og formidling.

Museets fjerde og sidste udstillingssatsning i 2006 bestod i en udvidelse af de årlige juleforberedelser på herregården. Selve juleudstillingen blev traditionen tro åbnet sidst i november og kunne nydes helt frem til juleaften. Det nye bestod dels i udstillingens indhold, dels i at den levende formidling ikke begrænsede sig til en enkelt weekend, men blev udstrakt til at omfatte alle fire adventsweekends op til jul. Udstillingens tema knyttede an til det nyåbnede udstillingsafsnit med herregårdens tyende i første fjerdedel af 1900-tallet og fortalte således om jul for både herskab og tjenestefolk; i *Riddersalen* kunne de besøgende følge grevefamiliens juleaften med opdækning til den store julemiddag bestående af kalkun og risalamande, mens man i *Folkestuen* kunne se tyendets julebord dækket med stegt fjerkræ, mørkt øl og risengrød. I weekenderne blev det store juletræ i *Riddersalen* pyntet, julegrisen blev slagtet, klejnerne kogt, kager bagt og borde dækket. Det var aktive fra museets nystartede

Netværk, der sørgede for at befolke herregården i de fire juleweekends. Gennem disse entusiastiske, udklædte folk blev Gammel Estrup for en stund atter hensat til 1920'ernes jul med et utal af tjenestefolk som blandt andet omfattede husjomfru, køkkenpiger, stuepiger og kusk.

Ved juletid bliver også Folkestuen pyntet op og bordet dækket med hvidtøl, risengrød og smørklat, så de besøgende kan få en fornemmelse af, hvordan julen blev fejret blandt tyendet i 1918. Foto: David Slater, Gammel Estrup.

Ferieaktiviteter

Traditionen tro bød året på meget andet end kun udstillinger. Med til traditionen hørte således også vinterferieaktiviteterne, som i 2006 tog afsæt i, at året var erklæret for et nationalt *Renæssanceår*. På Gammel Estrup blev udgangspunktet for ferieaktiviteterne derfor de smukke vævede tapeter, som pryder en stor del af væggene i herregårdens sale og gemakker. De besøgende fik i ugens løb lov at prøve kræfter med gobelinvævning, og til den lejlighed havde museets personale indrettet et lokale i Nordfløjen til væveværksted. Museets tekstilkyndige, Edel Krag, fungerede som vævemester og leder af det arbejdende

På bagsiden af vægtapeterne i Riddersalen er de originale farver yderst velbevarede, således at man bedre kan danne sig et indtryk af fordums pragt. Det vægtapet, som forestiller Krenkerup, måtte i 2006 tages ned to gange, for at en koloni af flagermus kunne indfanges og sættes udenfor. Foto: David Slater, Gammel Estrup.

værksted, der i ugens løb fik besøg af såvel unge som ældre, der ville forsøge sig ud i kunsten at fremstille vægtapeter.

Senere på året – i efterårsferien – tog vi gobelinvævning op igen, idet vi denne gang havde opstillet væven direkte ved nogle af museets vægtapeter i *Riddersalen*. Ved denne lejlighed bestod formidlingen knap så meget i at lade publikum selv prøve kræfter med vævning, men snarere i – med udgangspunkt i de originale genstande – at demonstrere teknikken og skabe dialog om gobelinvævning og gamle håndværk; man lærer nu en gang bedst, når man står over for det originale produkt og kan stille de spørgsmål, der straks falder én ind, til en fagmand. Samtidig kan man med egne øjne kan se, hvordan håndværket udføres.

Påskeferien bød på børnelege fra renæssancen. Alling Å var ramme om æbleræs tre gange dagligt, og i haven blev der konkurreret på livet løs med æggeløb og stenkast. Indendørs kunne børn og voksne lege de gamle lege *Stikke Palles øjne ud* og *Markus og Lukas*. Før fjernsynets tid var lege nemlig ikke alene tidsfordriv for børn, men i høj grad også for de voksne. Ofte holdt de gamle traditioner og lege sig længere på herregårdene end andre steder i samfundet, fordi her var langt op i tiden de store folkehold, som dels havde behov for morsomt tidsfordriv, dels dannede basis for konkurrencer og holdsport. Hertil kommer, at leg og spil i århundreder har hørt påsken til. Især første og anden påskedag har der været tradition for at more sig med forskellige udendørs lege, hvis vejret tillod det.

*En del af ferieaktiviteterne i forbindelse med det nationale Renæssanceår var bemaling af en original 1600-tals kiste. Her er den vist uden den originale bemaling, men i løbet af sommerferien forvandlede en erfaren maler den til fordums farvepragt.
Foto: David Slater, Gammel Estrup.*

I sommerferien dannede *Renæssancesalen* et par uger ramme om et malerværksted fra 1600-tallet. Rummet, der er indrettet med kister, skabe, malerier, borde og stole fra 1500- og 1600-tallet, fremstår i dag som et særdeles beskedent og anonymt rum, idet kun en enkelt kiste og et bord, har bevaret rester af farvelag. Imidlertid var renæssancen på mange måder en farveglad periode, hvor alle udskårne flader oftest var udsmykket med guld og bemalet med mønstre i stærke farver. Når så mange af de genstande, der i dag er overladt os fra renæssancen, alligevel fremstår i råt, ubehandlet træ, skyldes det ofte enten tidens tand eller det faktum, at de originale farvelag

er blevet fjernet i anden halvdel af 1800-tallet. En af historicismens ideer var nemlig, at renæssancens mange træskærerier oprindeligt var fremstillet uden bemaling. Det betød, at når der var rester af farvelag på kister og skabe, valgte man tit at rense disse af, for at bringe genstanden tilbage til „sit oprindelige udgangspunkt“ og dermed opnå den fulde klassiske effekt af det usmykkede træ. Det, som har været, men som ikke længere er, har vi ofte svært ved at forestille os, hvorfor ideen om at indrette et malerværksted direkte blandt *Renæssancesalens* mange nu ubemalede kister og skabe, var et oplagt formidlingsinitiativ. Ved hjælp af det gamle malerhåndværk demonstrerede

Malermester Erik Larsen er i gang med at gengive en renæssancekiste sin oprindelige farveudsmykning. Som det var skik i renæssancen blev der brugt skrappe farver som rød, grøn og guld. Foto: David Slater, Gammel Estrup.

malermester Erik Larsen, der til daglig beskæftiger sig med at restaurere og genskabe farvelag fra renæssancen, hvordan møblerne i dette rum kunne have set ud i 1500- og 1600-tallet. En renæssancekiste, der i mange år havde stået gemt og glemt på et loft over en svinesti i Sønderjylland, blev indkøbt til formålet. Denne kiste blev atter rensset, grundet og bemalet i de for renæssancen karakteristiske skrappe nuancer i for eksempel guld og røde, grønne og blå farver. Resultatet – der var særdeles farvestrålende – var en

umiddelbar øjenåbner for mange besøgende, der fik ny viden med sig hjem efter at have set maleren og hans dygtige hjælper, Minna Larsen, i aktion.

I efterårsferien afholdt museet for tredje år i træk *Fortællefestival*. Denne aktivitet har grundlæggende sit udspring i en videreudvikling af filmverdenens dogmekoncept. Hensigten var, at skrælle de lag af computeranimering, lyddesign og generel iscenesættelse, der har præget ikke mindst museernes formidlingsstrategi gennem de seneste år, og vende tilbage til udgangspunktet; den enkelte genstand. Med udgangspunkt i genstanden skal fortælleren – uden hjælpemidler – kunne fortælle levende og engageret for en hvilken som helst målgruppe om den relevante genstand (for yderligere information om den teoretiske baggrund for fortællefestivalen; se *Herregårdshistorie 1*). I 2006 var det dermed atter studerende fra såvel Aarhus som Københavns Universiteter, der i ugens løb fortalte om udvalgte genstande med tilknytning til renæssancen. Nogle havde taget opstilling i herregårdens kælder eller på broen over voldgravene, mens andre opholdt sig i *Renæssancesalen* eller på trappen i det sydlige trappetårn med deres genstande. En yderligere styrke ved denne type formidling er, at den ikke henvender sig til en bestemt målgruppe, men forholdsvis enkelt kan tilpasses såvel børn som unge og ældre. Dette betød, at der også var mødt mange voksne uden børn op. Disse besøgende satte også stor pris på køkkenets velsignelser i form af friskbrygget kaffe fra *Madam Blå* og nybagte kager og boller fra herregårdskomfuret.

Øvrig formidling

Aktiv formidling har været en del af museets målsætning i det nye årtusinde. Derfor har året naturligvis også budt på meget andet og mere end ferieaktiviteter og særudstillinger. I april måned var det for andet år i træk *Historiens* dag, og museets bidrag til dette nationale initiativ bestod dels i nyformidling af gamle lege, dels i etablering af et løb for børn – en såkaldt *Eventyrrute*. Rutens formål var dels at få børn og voksne til at følge i H. C. Andersens fodspor og helt bogstaveligt trave sig til digterinspiration i herregårdens landskabelige herligheder, dels at lege sig til nye eventyr ved at gå fra post til post og indhente de relevante oplysninger til produktion af nye spændende digte og eventyr.

Koncerten med Randers Kammerorkester i juni måned havde blandt andet Mozart og Beethoven på repertoire, og sædvanen tro var der udsolgt, og *Riddersalen* var fyldt til bristepunktet. Det må være en kombination af, at Randers Kammerorkester har evnen til altid at levere varen og et trofast publikum, der gør, at det år efter år er muligt at trække 125 mennesker til koncert på Gammel Estrup en almindelig hverdagsaften. Manglen på interesserede tilhørere tvang nemlig museet til i 2006 at opgive den *Kammermusik-festival*, der var blevet etableret i 2003, men altid afholdt for halvfylde sale. Og det var ikke fordi de engagerede orkestre og solister ikke var gode nok – tværtimod. Berømte og gode navne på nationalt og internationalt niveau, så som Katrine Gislinge, Kontra Kvartetten, Michala Petri og Lars Hannibal, Guido Paevatalu,

Duo Elegia og Den Danske Blæserkvintet med Peter Bastian i front har optrådt på Gammel Estrup. Men høj kvalitet gør det ikke alene. Der skal også tradition, professionel markedsføring og et fængende repertoire til, for at opbygge det nødvendige publikumsunderlag. Alt dette kan Randers Kammerorkester levere. Orkesteret afholder årligt én koncert på museet, og denne aftale er en del af et slotskoncert-koncept, som har eksisteret siden 1955, hvor den daværende orkesterleder, Lavard Friisholm, tog initiativ til at starte en serie slotskoncerter, der foruden Gammel Estrup også omfatter Clausholm Slot og Overgaard Gods. Lige siden er der blevet afholdt årlige koncerter for fulde huse disse tre steder, og 2006 var således ingen undtagelse.

Traditionen tro spillede Randers Kammerorkester også i 2006 en udsolgt koncert i Gammel Estrups riddersal. Repertoiret omfattede både Mozart og Beethoven.

Ligeledes i juni måned – nærmere bestemt den sidste weekend 24. og 25. juni – blev der arrangeret 1700-tals marked i borggården på Gammel Estrup. I kælderen huserede kromutter Nille, der med vanlig energi svang krabasken over husbonden Jeppe, som

I juni måned blev borggården på Gammel Estrup omdannet til et inferno af lyd og lugte som ved et marked i 1700-tallet. „Nille og Jeppe“ befolker kroen i kælderen, selv om de dog med jævne mellemrum tager en tårn i gården til almindelig glæde og moro for markedsgæsterne. Foto: Preben Falk Rangård.

hellere ville drikke brændevin og se på rødkindede bagerpiger, der slog smut med øjnene i bagerboden lige ovenfor kroen. Også de to stridbare herremænd med elegant, hvidpudret paryk og glatte silkeunderben havde fundet vej til markedet, sådan som de plejer, og lå nu i evigt klammeri med hinanden. Kårder blev svunget, musketter draget og kanonen affyret, så ruderne klirrede, og børn og voksne måtte holde sig for ørerne. Der er nu engang ikke noget som vaskeægte dueller og kanontorden, som appellerer til barnet i os alle. Det skulle da lige være gøglernes pandekagenummer, som igen i år fik smilet frem hos såvel publikum som deltagerne i markedet. Gøglerlegepladsen var også flittigt besøgt. Her kunne børn og barnlige sjæle prøve djævlespil, stylter og kasteskyts, mens de ventede på, at den spidste gris blev klar til at blive parteret og fortæret. Alt i alt et fornøjeligt arrangement, som formidler budskabet om markedernes store betydning i en tid før regelmæssig samhandel og rejser over større afstande blev hverdagskost for alle. Markederne var stedet, hvor man mødtes og forsynede sig med de fornødenheder, man ikke selv producerede. Og så var de en velkommen lejlighed til at glemme hverdagens hårde slid og more sig for en stund. Og det beviste markedet på Gammel Estrup i 2006 med alt tydelighed, at det er de fortsat den dag i dag!

Midt i august måned, hvor det danske sommervejr plejer at vise sig fra sin absolut bedste side, bød museet de besøgende på romantisk picnic i engelsk stil anno 1910. Imidlertid var vejrguderne ikke just museet venlig stemt denne weekend; det silede nemlig ned

det meste af dagen. Alligevel trodsede mere end 400 gæster vejrguderne og fandt vej ned i haven, hvor man kunne drikke te eller den særlige engelske drink, Pimm's, i *Orangerierne*, mens man lyttede til toner fra Lystrup-Elsted Koret eller fra lakplader afspillet på rejsegrammofonen. I pauserne mellem bygerne kunne man gå på stylter eller spille krocket og badminton på plænerne, eller man kunne slå sig ned i græsset med sin madkurv, mens herskabet promenerede forbi på havens stier og gange, ivrigt passiarede med hinanden eller tjenerskabet i *Orangerierne*.

Ugen efter var haven atter ramme om et arrangement; denne gang var det Holberg-komedien *Jean de France*, som teatertruppen Pulcher semper Veritas opførte. Denne gang tilsmilede vejrguderne museets arrangement, idet forestillingen gik glat igennem uden vand, men da skuespillerne ud på eftermiddagen havde bukket for sidste gang, åbnede himlen sluserne og sendte en portion regn ned over havens bede og plæner. Heldigt for såvel publikum som skuespillere at skyerne holdt på vandet til efter forestillingen! I 2007 skal haven have ekstra opmærksomhed med lanceringen af et *Haveår*, fordi havens plæner, hække og stauder nu endelig har foldet sig ud i fuldt flor efter den omfattende istandsættelse, haven har gennemgået de seneste år. Tiden er med andre ord moden til for alvor at gøre museets mange besøgende opmærksom på det smukke, nyistandsatte haveanlæg.

I oktober holdt cand.mag. i dramaturgi, kommunikation og dansk, Lisbeth Weitemeyer, foredrag i *Røde Stuen* om Anna Sophie Reventlow, der var Frederik

Et nyt indslag i 2006 var en havedag anno 1910. Her er nogle af Netværkets aktive medlemmer i færd med at drikke kaffe og te i Orangerierne, hvor rejsegrammofonen sørger for den rette lydkulisse. Foto: Berit Guldmann Hornstrup, Gammel Estrup.

IV's dronning til først venstre, siden højre hånd. Godt og vel 20 interesserede tilhørere mødte op til foredraget og havde en fornøjelig aften på museet, hvor de ud over det spændende foredrag dels kunne nyde et fint portræt af dronningen, som museet udstiller i *Røde Stuen*, dels beundre det smukke lasurblå skab som har tilhørt Anna Sophie og kongen, idet forsiden er prydet med hendes og kongens dobbeltmonogram.

Herregårde, mørke og allehelgensaften hører på en eller anden måde sammen, og det er der også mange besøgende, der mener. I hvert fald var der endnu engang fuldt hus, da året begyndte at gå på hæld, lyset svandt og mørket var over os *Allehelgensaften*

Teatertruppen Pulcher semper Veritas spillede i juli måned Ludvig Holbergs komedie Jean de France i haven på Gammel Estrup. I et ophold mellem byger og regn lykkedes det de dygtige skuespillere at formidle historisk teatertradition for et talstærkt publikum. Foto: Berit Guldmann Hornstrup, Gammel Estrup.

den 31. oktober. For sjette år i træk blev der fortalt historier om Gammel Estrups ejere gennem 600 år og især om dem, der ikke kan få ro i deres grav, men hjemsøger den gamle borg med passende mellemrum. Også flagermusene vågnede for en kort stund op til dåd og svævede lydløst rundt mellem lysekroner og besøgende. Måske var det den pludselige varme, lyset og de mange gæster, der fik dem til at søge frem fra sprækker og kroge. Eller også var det kælderens, der

i forening med sære lyde og de skumle museumsbetjente formåede at jage flagermusene frem fra det dybeste mørke.

Udgivelser

Endnu et aspekt af museets indsats for at styrke formidlingen, er den offensive udgivningspolitik, som blev indledt i 2003 med publikationen *Danske herregårde og Amerika*. Siden 2003 har museet fulgt op med en til flere årlige udgivelser. I 2006 udkom således to bøger, som museet havde været initiativtager til og dybt engageret i. Den ene var et helt nyt tiltag, *Herregårdshistorie 1*, der – som nummereringen antyder – var første del af en serie, mens den anden var antologien *Herregårdenes Indian Summer*, der rummer foredrag fra en konference, som blev afholdt i 2005 i regi af *Dansk Center for Herregårdsforskning*.

I *Herregårdshistorie 1* dokumenteres den betydelige formidlings-, forsknings- og bevaringsmæssige virksomhed, der gennem de seneste syv år er foregået i og omkring Gammel Estrup i særdeleshed og på de danske herregårde generelt. I antologien, *Herregårdenes Indian Summer*, behandler en række danske forskere udvalgte aspekter af herregårdsmiljøet i tiden mellem 1849 og 1919. Perioden, der var en sand storhedstid for de danske herregårde, var præget af umådelig velstand, politisk magt og en udstrakt grad af selskabelighed. Med udgangspunkt i udvalgte herregårde undersøger antologien forskellige dimensioner af det kulturelle og selskabelige liv i perioden, og kaster nyt lys over denne epoke i dansk historie.

Med såvel bogen *Herregårdshistorie 1* som *Herregårdenes Indian Summer* har museet endvidere forsøgt dels at kaste nyt lys over nogle af de utallige mindre synlige aspekter, som arbejdet med de danske herregårde medfører, dels at nuancere det ofte stereotype billede af herregårdene som et billede på umådelig velstand, smukke kvinder i prægtige rober og overdådige middagsselskaber.

Det er naturligt, at den omfattende udvidelse af museets faglige kapacitet, der er sket over de seneste fire år, har betydet, at der generelt kan produceres mere forskning, indsamling, registrering, bevaring og formidling, men alligevel er det en stor tilfredsstillelse at se arbejdet bære frugt i form af bogudgivelser, der sætter fokus på nye aspekter af herregårdskulturen og vores fælles kulturarv.

Ud over den betydelige faglige indsats, der er lagt i udgivelserne, er der også ydet en væsentligt økonomisk støtte til begge bøger. Således har Fabrikant Albert Nielsen og Hustru Anna Niensens fond og trykkeriet BUCHS/Elmenhoff støttet produktionen af *Herregårdshistorie 1*, mens udgivelsen af *Herregårdenes Indian Summer* er støttet af følgende fonde: Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse, Lillian og Dan Finks Fond, Landsdommer V. Gieses Legat og Fonden af 28. februar 1970 til støtte af kulturelle formål.

Forskning

I 2006 udkom fjerde og sidste bind i Nationalmuseets bogværk om de danske herregårde; *Herregården*. En af artiklerne handlede om de herregårde som i løbet af

1900-tallet havde fået en ny funktion. En del blev til plejehjem, rekreationshjem eller psykiatriske hospita-ler. Andre kom til at fungere som børnehjem, opdra-gelsesanstalter, drengehjem eller ungdomsfængsler. En tredje gruppe blev til museer, mindestuer og åbne herregårde for lokale og turister, og atter andre kom til at tjene som højskoler, undervisningscentre eller husholdningsskoler. Af de godt 600 slotte, palæer og herregårde, der behandles i værket *Danske slotte og herregårde* fra 1960'erne, udgør institutionerne op mod en sjettedel; cirka 113 steder – alt efter hvor-dan man gør det op – har eller har i en periode haft en funktion, der hidrører under de ovenfor anførte grupper.

Visborggaard ved Hadsund er i løbet af 1900-tallet blevet omdannet til et hjem for psykisk syge. En stor del af økonomibygningerne er nu forsvundet, men hovedbygningen står stadig med nogle af de originale vægudsmykninger intakt. Foto fra bogen *Herregården* 2006.

Undersøgelsen kunne ikke tegne et entydigt billede af, hvornår herregårdene blev omdannet til nye funktioner. Gennem de eksempler, undersøgelsen beskæftigede sig med, fremkom et toppunkt for institutionsdannelser i løbet af 1920'erne og 30'erne. Det skyldtes dels krisen efter Første Verdenskrig og dels lovgivningen på området, som i årene efter 1919 blandt andet bød ejerne at afstå op mod en tredjedel af deres jord til udstykning. Et lavpunkt på kurven fremkom i første halvdel af 1940'erne under påvirkning af Anden Verdenskrig. I 1950'erne kunne et mindre toppunkt iagttages, idet mange skoler – efterskoler, kostskoler, ungdomsskoler og højskoler – så dagens lys i disse år som følge af, at mekaniseringen og rationalisering af landbruget var på sit højeste. Det betød, at affolkningen af landområderne satte ind for alvor og mange af de unge tog på højskoler, hvor de benyttede opholdet til at finde en ny levevej. Efter 1950'erne opstod institutionerne spredt ud over det 20. århundrede, uden at der tegnede sig et entydigt billede af bestemte perioder, hvor mange herregårde på samme tid fik ny funktion. Når dette ikke var tilfældet, skal forklaringen formodentlig søges i, at det var individuelt, hvornår for eksempel et generationsskifte, som kan få væsentlige konsekvenser for herregårdens økonomiske forhold, skete, eller hvornår en ejer ikke længere har kunnet eller villet drive gården videre og derfor besluttede at afhænde den.

Ud over denne undersøgelse deltog flere af museets ansatte i et forskningsprojekt under *Herregårdspuljen*, som består i undersøgelser af køkkenregionerne

på de danske slotte, herregårde og palæer. Det er et arbejde, som efterhånden har stået på et par år, og som har til formål dels at finde eksisterende tegninger af 1700-tallets køkkener i de store husholdninger, dels at skabe et overblik over køkkenfunktionerne samme steder. I 2006 var denne gruppe endvidere initiativtagere til et køkkenseminar, som var det første af i alt tre planlagte over de næste år. Titlen på det første seminar var *De store husholdninger – madtraditioner, service og den rette opførsel*, og seminaret fandt sted i *Orangerierne* på Gammel Estrup. Det vil sige, at selve foredragsdelen var henlagt til *Orangerierne*, mens den praktiske del – madens fremstilling og indtagelse – foregik i henholdsvis herregårds-køkkenet og *Riddersalen*. Mad er noget, der interesserer alle dele af befolkningen, idet det daglige brød – trods sociale skel – er nødvendigt for livets opretholdelse. Endvidere fortæller det, vi spiser og måden, vi spiser det på, meget om blandt andet tiden, vores kultur og sociale tilhørsforhold. Mad er med andre ord interessant til alle tider, går på tværs af tid, sted, køn og alder som en basal del af vores liv fra menneskets opståen til i dag. Det betød, at der var mange interesserede i seminaret, og at knap 40 personer fra den danske museumsverden tilbragte en udbytterig sommerdag til seminar på Gammel Estrup.

I *Dansk Center for Herregårdsforskning* startede to nye forskere den 1. februar på deres tværfaglige projekter om Godsernes og Herregårdens Indian Summer. Den ene, Adam Schacke, startede i et toårigt post. doc.-projekt med titlen *Godsernes struktur, økonomi*

og drift 1849–1919, og den anden, Signe Boeskov, er tilknyttet Centeret i et treårigt ph.d.-projekt med titlen *Herskab og den rette opførsel. En kulturhistorisk undersøgelse af kulturelle kendetegn og dagligliv blandt godsejerfamilier i Danmark, 1850-1900*. Begge projekter er finansieret af Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation og gennemføres i samarbejde med Aarhus Universitet.

Senere på året, lykkedes det Centeret at tilvejebringe midler til endnu et ph.d.-stipendium. Det er dels Fonden Realdania, dels Arkitektskolen Aarhus, som har finansieret et stipendium om herregårdenes avlsbygninger. Hensigten med stipendiet er at undersøge mulighederne for at ændre avlsbygningernes oprindelige funktion til noget fremadrettet og bæredygtigt, når det moderne landbrug ikke længere har behov for tidligere tiders bygninger så som hestestalde, agerumslader og ridehuse. Det er arkitekt Sonja Marie Overgaard, der har taget udfordringen op, og hun forventes at færdiggøre stipendiet i 2010.

Indsamling og registrering

I første fjerdedel af 2006 lykkedes det omsider museet at få afsluttet det arbejde, der var påbegyndt i 2005, med at få alle genstande overført til det nationale registreringssystem REGIN. Det betyder, at museets genstande nu indgår i den nationale database, som alle kan søge i og finde de oplysninger, som museerne ligger inde med om de enkelte genstande. Endvidere er alt registreret efter ensartede principper og direkte tilgængeligt for museets ansatte, som dermed lettere

I juni måned blev Riddersalen dækket op til historisk middag fra 1800-tallets slutning. Maden var naturligvis fremstillet på komfuret i herregårdskøkkenet og af museets dygtige „kokkepige“ Jytte. Foto: David Slater, Gammel Estrup.

kan „slå op“ i systemet og besvare specifikke spørgsmål, når publikum fatter interesse for en bestemt genstand i udstillingen eller på magasin.

Arbejdet på at etablere fælles magasinforhold for otte museer i det gamle Århus Amt kom også et skridt videre i 2006, idet vinderprojektet blev udpeget blandt de tre i udbud, og alle enkeltheder vedrørende det endelige byggeri på en grund i den sydøstlige del af

Takket være en bevilling fra Lizzie og Ejler Ruges kunstfond kunne museet købe dette smukke barokspejl på auktion hos Bruun Rasmussen. Nu supplerer spejlet på smukkeste vis et tilsvarende spejl i Røde Stuen. Foto: David Slater, Gammel Estrup.

Randers blev aftalt. Mens magasinet er under opførelse arbejder de enkelte museer på at få alle genstande færdigregistreret og gennemfotograferet til den store og længe ventede indflytning, som formodentlig sker i foråret 2008.

Også i 2006 købte museet adskillige genstande på auktion. Takket være midler fra Lizzie og Ejler Ruges Kunstfond kunne museet byde på et smukt Burchardt Precht-spejl fra begyndelsen af 1700-tallet. Auktionen fandt sted hos Bruun Rasmussen, og spejlet er blandt det ypperligste spejlmagerfaget kunne præstere i barokken. Selve spejlet er udført i blåt glas indsat i blymonteret ramme af forgyldt træ og med et topstykke af klassiske vaser med blomster. Museet har allerede i sin samling et tilsvarende spejl af samme høje kvalitet og samme udsøgte stil og formodentlig også udført af samme mester. Da denne type spejl oftest har været ophængt i par, betyder erhvervelsen, at *Røde Stuen*, hvor det andet spejl hænger, nu har fået et mere harmonisk udtryk, ligesom spejlene spiller flot op til den nykonserverede røde paradeseng, som er et af de absolutte pragtstykker i *Røde Stuen*.

Blandt de øvrige erhvervede genstande i 2007 var en smuk, firfløjet skærm fra barokken. På forsiden er skærmen dekoreret med kineserier, blomster og bladværk i landskaber på grøn bund. Skærmen kunne erhverves for museets egne midler, og er i dag opstillet i *Røde Stuen*. Et yndigt rokokospejl med forgyldt ramme blev udbudt på auktion i november måned og en venlig sjæl gjorde straks museet opmærksom på, at der på bagsiden var noteret, at spejlet havde

proveniens på Gammel Estrup. Takket være midler fra C.A.C. Fonden kunne museet også efter auktionen regne denne smukke genstand til sin samling. I den fysiske mindre ende af skalaen er erhvervelsen af en oval sukkerskål i empire, som blev købt på auktion hos Bruun Rasmussen for 3.500 kr. og en lille dåse med rester af receptpligtig afføringsmiddel! Dåsen blev erhvervet til den nette sum af 70 kr. og havde tilhørt *Den vilde Greve* (1768–1825). Sukkerskålen havde tilhørt en af *Den vilde Greves* børnebørn.

Til herregårdsbiblioteket donerede C.A.C. Fonden 25.000 kr. som blev brugt på at indsamle flere væsentlige værker, det ikke længere er muligt at købe som nye bøger, da de for længst er udsolgt fra forlaget. Et af værkerne er Kunstakademiets Opmaalingsarbejder bind I: Danske Herreborge fra det 16de Aarhundrede. Teksten er skrevet af den begavede, danske kunsthistoriker Francis Beckett og udkom i 1904. Desværre kom man aldrig videre end til dette første bind af et ellers lovende værk, som ville have været en gave for dansk herregårdsforskning, såfremt det havde omfattet et noget større udsnit af de danske kulturminde end tilfældet rent faktisk blev. For samme donation lykkedes det også at erhverve J. P. Trap: Statistisk-topographisk Beskrivelse af Kongeriget Danmark i en første udgave – der er jo som bekendt udkommet ikke mindre end fem udgaver, men da alle udgaver er forskellige, er det nødvendigt, hvis man vil bedrive seriøs forskning, at råde over dem alle fem. Med i samme indsamlingsraid hørte også Arild Huitfeldts *Danmarks Riges Krønike* i 10 bind (desværre ikke i

Gammel Estrup har gennem en årrække arbejdet på at etablere et forskningsbibliotek i museets administration. Med tiden skal dette biblioteksprojekt omfatte indretning af et herregårdsbibliotek i udstillingsarealet. Foto: David Slater, Gammel Estrup.

Den store paradeseng i Røde Stuen blev sendt til tiltrængt restaurering i 2006. Sengen har oprindeligt tilhørt etatsråd Frederik von Arenstorff og er formodentlig fremstillet i forbindelse med hans bryllup i første halvdel af 1700-tallet. Foto: David Slater, Gammel Estrup.

den originale udgivelse fra 1595–1604, men et fotografisk genoptryk fra 1976–78), Gyldendals og Politikens Danmarkshistorie i 16 bind og et sæt af *Danmarks Kirker* bestående af 40 bind plus diverse hæfter frem til ca. 1998. Alt i alt en væsentlig indsamling af bøger til museets forsknings- og genstandsbibliotek.

Bevaring og konservering

Når Herregårdsmuseet skal have restaureret genstande handler det oftest om meget store og omkostnings-tunge genstande, da museets permanente udstilling for størstedelens vedkommende illustrerer livet blandt landets elite, der havde råd til at omgive sig med pragtgenstande. Disse genstande udmærker sig tit ved deres størrelse, materialevalg og deres omstændelige fremstilling; altså med andre ord – deres pragt. Det betyder, at konservering så godt som altid bliver både langvarig og kostbar, og at museet derfor må overveje restaurering af de enkelte genstande ekstra længe og søge at skaffe de nødvendige midler til bevaringsarbejdet eksternt. Blandt de virkelig „tunge“ restaureringsopgaver i 2006 var den store paradeseng i *Røde Stuen*. Denne pragtseng er omtrukket med rødt uldklæde med gule påsatte mønsterbånd. Hovedgærdet, der er 3,40 meter højt, ender i en baldakin. Oprindeligt kom sengen fra Overgaard ved Randers, hvor den har tilhørt etatsråd Frederik von Arenstorff (død 1739). I 1707 ægtede han Marie Antoinette von Lillienchrone (død 1731). Sengen er formodentlig fremstillet ved deres bryllup eller lidt senere – altså første halvdel af 1700-tallet. Sådant en seng har naturligvis været

opstillet i et paradegemak og inspirationen til sådanne kom naturligvis fra Frankrig. Især under Solkongen, Ludvig XIV, udviklede det ceremoniel, der knyttede sig til gemakket og specielt til paradesengen, sig til et overmåde gennemført og detaljeret ritual.

Det, som kendetegner et paradegemak i forhold til et almindeligt sovekammer, er følgende: En stor, pragtfuld seng, gerne omhængt med kostbart silke eller uldklæde, en forhøjning, som sengen troner på – hævet over folk på gulvet – og en balustrade, der effektivt skiller dem, det var tilladt at komme sengen nær, fra dem, det ikke var. Hertil kommer kammerstol/natstol/pottestol, et skærmbret, som værn mod træk og/eller nysgerrige blikke og stole – både almindelige og højryggede med armlæn – men disse sidste genstande kunne man også finde i mange borgerlige sovekamre fra 1600- og 1700-tallet. I midten af 2006 blev Gammel Estrups paradeseng skilt ad og sendt til konservering i Den Gamle By, hvor træværket er blevet nedfrosset, ødelagte dele repareret, klædet blevet grundigt eftersat og nye pyntebånd fremstillet efter oprindeligt mønster.

Indsatsen på bygningsbevaringsplan vedrørte i 2006 især stueplanet, hvor *Vagtstuen*, den gamle butik (nu: *Folkestue*), det gamle lager (nu: *Husjomfruens værelse*), *Fadeburet* og *Herregårdskøkkenet* blev omstruktureret og istandsat. Det var et omfattende arbejde, der betød, at gulvet flere steder måtte repareres, væggene blev kalket, pudset op på udsatte steder, og døre og vinduer blev eftergået. Resultatet lever helt bestemt op til alles forventninger.

Før Folkestuen kunne genopstå blev lokalet grundigt restaureret og istandsat. Gulvet blev repareret, væggene pudset og kalket og vinduer og døre blev eftergået med maling. Foto: David Slater, Gammel Estrup.

Midt på sommeren blev museets personale pludselig opmærksomme på en markant bule på det vægtapet, som forestiller herregården Krenkerup/Lolland. Vægtapetet er ophængt i *Riddersalen*, og da vi fik det taget ned, viste det sig, at bulen var fremkommet, fordi der sad ikke mindre end 19 flagermus i en tyk og varm koloni i øverste venstre hjørne. Den slags bevaringsopgaver, er der naturligvis råd for, og hel-

digvis har museets betjente stor erfaring i at håndtere flagermus, som i øvrigt er fredet, men som kan være smittebærere af sygdommen rabies. Flagermusene blev derfor nænsomt samlet i et stort net, bragt udenfor museet og sluppet fri. „Befrielsen“ varede lige nøjagtigt til næste dag, hvor „bulen“ var tilbage på plads bag „Krenkerup“. Denne gang blev flagermuskolonien kørt virkeligt langt væk, før de blev sluppet fri, og det ser ud til at virke.

I oktober måned blev første skridt til iværksættelse af museets nye *Generalplan* taget. Planen, der på dette tidspunkt endnu var på forberedelsesstadiet, er en 10-års vision for Gammel Estrup, hvor der bliver taget hånd om såvel det nuværende museum, som tænkt tanker for, hvor museet skal bevæge sig hen over den næste ti års periode. Første skridt omfattede en gennemgribende undersøgelse af *Forgemakkets* malingslag, da den nuværende bemaling dels var mindre vellykket, dels trængte til at blive restaureret. Det var Nationalmuseets konservatorer, der i efterårsferien foretog undersøgelsen, hvis resultater sidst på året forelå i form af en rapport. Rapporten konkluderede, at rummet fik sin nuværende form i 1727. Imidlertid var rummets døre ældre end tapetet, hvorfor der kunne afdækkes ældre farvelag på dem; altså tre farvelag på dørene, men kun to farvelag på panelerne, der blev sat op samtidig med tapetet. Gulvet var det nyeste, idet det daterede sig til tiden o. 1800. Det betød, at de otte afdækkede farvelag var yngre end lagene på døre, tapet og paneler. Resultaterne af rummets restaurering skal danne udgangspunkt for den fortsatte reovering af

husets mange fine interiører og formidling af samme, som bliver en væsentlig del af den nye *Generalplan*.

Personale

Årets første større personalebegivenhed var, at cand. mag. Pernille Roholt i februar måned startede i stillingen som leder af sekretariatet for Dansk Center for Herregårdsforskning. Pernille Roholt har hovedfag i historie og sidefag i europastudier fra Aarhus Universitet og har tidligere arbejdet en del med blandt andet bogudgivelser – en kompetence, hun fik god brug for, da hun blev overladt det videre arbejde med Centerets første publikation: *Herregårdenes Indian Summer*. Pernille bestod denne – såvel som Centerets utallige andre – prøver og kunne glæde sig selv og os andre med projektets realisering i november 2006, hvor bogen forelå på tryk.

Selv om museet allerede i slutningen af 2005 kunne glæde sig over visheden om, at midlerne til endnu en museumsinspektør i 2006 var sikret, var det først pr. 1. maj, at personale og ledelse kunne indlemme cand. phil. i historie Marie Louise Aaberg Andersen i den faste personalestab. Marie Andersen afsluttede på dette tidspunkt sin barselsorlov, og tiltrådte den nye stilling med vanlig entusiasme og initiativrigdom. Hun er en „gammel“ kending af museet, da hun har været ansat i flere forskellige projekter gennem de sidste fire år – senest som leder af sekretariatet for Dansk Center for Herregårdsforskning – så det var naturligvis med stor glæde, at museet hilste hende velkommen tilbage, men denne gang i en fast stilling. Marie Andersen

skal i årene fremover udstikke linierne for museets forskning, indsamling og registrering.

To måneder senere – nærmere bestemt den 1. juli – startede Hans Jørgen Rasmussen som ny museumsbetjent på museet. Hans Jørgen overtog stillingen efter Susanne Detlefsen, der havde fået andet arbejde på Sjælland. Hans Jørgen Rasmussen er også en „gammel“ kending af huset, idet han året forinden havde været i arbejdsprøvning et halvt år som alt-mulig-mand. I sin nye stilling skal han prøve kræfter med museumsbutikken, der hører ind under hans ansvarsområde – og det endda i en særdeles spændende periode, hvor butikken er blevet indrettet på ny i andre lokaler og med et mere interessant og opdateret vareudbud, der for størstedelens vedkommende kan relateres til herregårdsmiljøet.

Jævnt fordelt hen over året deltog også flere dygtige og vellidte personer i forskellige forskningsopgaver, beskæftigelsesprojekter eller praktikordninger. Således også Maria Platz, der havde valgt Gammel Estrup som praktiksted. Maria Platz læser historie ved Aarhus Universitet, men fulgte i foråret 2006 undervisning på tværfaget *Museologi*. Dette indebærer blandt andet en praktikperiode på et museum efter eget valg. I løbet af foråret fik Maria lejlighed til at prøve kræfter med formidling i børnehøjde, idet hun blev drivkraft og udfører af museets påskeferieaktiviteter, som var en genoplivning af gamle lege. Endnu en Maria, Maria Hagstrup, fik sin gang på Gammel Estrup i en periode. „Den nye Maria“ er nyuddannet historiker og blev ansat på museet i foråret 2006 til at videreudvikle

Museets personale yder ikke bare i det daglige en stor indsats. Også i forbindelse med arrangementer giver alle en ekstra hånd med, som her ved 1700-tals markedet, hvor museumsbetjent Jørgen Justesen og Sofie Frøkjær fra vagtpersonalet optræder som greve og komtesse. Foto: Preben Falk Rangård.

1700-tals markedet. Da det er en stor begivenhed med godt 70 frivillige hjælpere, mange bodholdere og ca. 2000 markedsgæster, kræver det megen planlægning og et godt organisationstalent, og det stod hurtigt klart, at Maria Hagstrup besad begge dele i rigt mål. Til at hjælpe sig fik hun i en tre-ugers periode historikeren Stefan Pajung, der gerne ville prøve kræfter med praktisk formidling.

I butikken og udstillingsområdet havde museet også glæde af mange gode og energiske kræfter i 2006. Pia Funderskov Christiansen var en kort overgang i starten af året engageret i butikken, før hun fortsatte til et job hos Datagraf. I efteråret kom Lone Sørensen til; i arbejdsprøvning til et fleksjob. Lone faldt hurtigt rigtig godt til i butikken, ikke mindst fordi hun er i besiddelse af stor flair for kundebetjening og serviceopgaver. Poul Ulrik Søgaard-Hansen startede den 1. november i et halvt års jobtræning som museumsbetjent. Han har de seneste 33 år beskæftiget sig med computere for firmaet IBM, men følte efterhånden tiden moden til at prøve noget andet. Museer blev dermed det oplagte valg, da han har en stor lidenskab for den danske kulturarv. Ulrik Søgaard, som han kaldes i daglig tale, fandt særdeles hurtigt ind i museets rytme, jargon og daglige arbejdsklima, og blev således en tro væbner for museumsbetjentene – og især Jørgen Justesen. Umiddelbart inden december måneds „juleformidlingsræs“ startede Inge Hansen i arbejdsprøvning til et fleksjob og hendes baggrund i hotelbranchen har været en stor hjælp i det daglige arbejde med at betjene museets besøgende og besvare telefoniske henvendelser.

I løbet af 2006 lykkedes det også museet at virkeliggøre *Netværket*, der er en ekstra arbejdsstyrke på godt 50 personer med særlig interesse for herregårdsområdet samt lyst og overskud til at give en hånd med ved museets mange formidlingsaktiviteter. Takket være disse mange engagerede mennesker kunne der holdes 1700-tals marked i juni, havedag i august og arrangeres juleforberedelser i alle fire weekends op til jul. Enkelte har også ydet en mere hyppigt tilbagevendende håndsækning, som tidligere borgmester Kirsten Wyrtez, der kan mødes i museumsbutikken på mandage fra april til november.

Til slut

På baggrund af de seneste seks års intense arbejde med at videreføre Gammel Estrup og dets samlinger til deres nuværende stade blev undertegnede tildelt Ole Haslunds hæderslegat i november 2006. Ole Haslund var søn af maleren Otto Haslund og gjorde som landets førende kunsthandler i en menneskealder i 1900-tallet en enestående indsats for at udbrede kendskabet til blandt andet møbelkunst i de danske hjem. Den anerkendelse, der ligger i tildelingen af legatet, er for Gammel Estrup et bevis for, at den engagerede indsats, som bestyrelse, personale og ledelse i forening har ydet, endnu engang er blevet offentligt anerkendt.

Sponsorer 2006

Arne M. Christensens kulturfond af 1983
Asko Vølund
Augustinus Fonden
Beckett-Fonden
Buchs AS
C.A.C. Fonden
Djurslands Bank
Elinstallatør Erik Vinther Andersen
Fabrikant Albert Nielsen og Hustru Anna Niensens fond
Jyllands-Postens Fond
Kornerupfonden
Lizzie og Ejler Ruges Kunstfond
Margrethe og Johs. F. la Cours Fond
Murerfirmaet Hans Ulrik Jensen
Skibsreder Carsten Brebøls Almennyttige Fond
Thor
Tuborgfondet
Varehuset Salling
William Demants og hustru Ida Emilies Fond
Aage og Johanne Louis-Hansens Fond